

Dnr. 015/138/06

Till
Idrottsnämnden

Förslag till yttrande över folkhälsoprogram för Stockholms stad

FÖRSLAG TILL BESLUT

Idrottsförvaltningen föreslår att idrottsnämnden beslutar

att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som yttrande över remissen om folkhälsoprogram för Stockholms stad.

att omedelbart förklara paragrafen justerad.

Kjell Karlsson

Kjell Olofsson

Stefan Jansson

UTLÅTANDE

Remissen

Remisstiden sträcker sig till den 28 april. Kommunfullmäktige kommer att behandla programmet den 12 juni och programmet ska gälla från den 1 juli. Folkhälsoprogrammet är remitterat till sju facknämnder och samtliga stadsdelsnämnder samt Stockholms Stadshus AB, landstinget, BRIS, Rädda Barnen, Stockholms Idrottsförbund mfl för yttrande.

Folkhälsoprogrammet bifogas detta tjänsteutlåtande. ***Bilaga 1.***

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av förvaltningschefens stab i samråd med Driftavdelning Inomhus.

Sammanfattning av programmet

En av de prioriterade inriktningarna i stadens budget är förbättringar av barns och ungas villkor. Barnens situation ska bli bättre utifrån en helhetssyn på deras vardag. Deras möjligheter att påverka ska öka. Förebyggande arbete för barn och ungdomar är ett annat prioriterat område. Ett strukturerat och evidensbaserat folkhälsoarbete är ett verktyg för att snabbare nå dessa mål.

Det finns för närvarande ingen samlad bild av stockholmarnas hälsa, och heller inget system för att bevaka de bestämningsfaktorer som kan påverkas genom stadens arbete. Många av stadens verksamheter gör naturligtvis viktiga insatser för att främja en god utveckling av hälsan, men det saknas ett helhetsperspektiv på folkhälsoarbetet.

Stockholms folkhälsoprogram utgår från de elva nationella folkhälsomålen och ger en ram för hur det samlade arbetet med folkhälsofrågorna i staden ska bedrivas. Förslaget till folkhälsoprogram kan dessutom – i nästa steg – tjäna som en sammanhållande plattform för ett antal befintliga styrdokument.

Arbetet för det övergripande målet sker inom elva målområden inom vilka staden har rådighet. Utifrån behov och uppdrag väljer nämnder och bolag något eller några målområden att utveckla.

Förvaltningens synpunkter

Inledande synpunkter

Idrottsnämnden beslutade i december 2005 att fastställa ett nytt idrottspolitiskt program för Stockholm. Programmet är knutet till stadens folkhälsoprogram. I programmet formuleras stadens vision, långsiktiga mål och strategi för stöd till olika aktörer inom idrottsområdet. I programmet redovisas även stadens eget ansvar för anläggningar och folkhälsoarbete. Folkhälsoarbetet är en av nämndens och förvaltningens absoluta kärnverksamheter.

Idrottsnämnden arbetar folkhälsoinriktat vilket inkluderar dels ordinarie verksamhet och dels riktade folkhälsoprojekt. Målet är att öka befolkningens fysiska aktivitet och att stödja de grupper som efterfrågar fysisk aktivitet utanför föreningslivet. För att nå inaktiva bildas nätverk där skola, föreningar, stadsdelsförvaltningar, försäkringskassa, apotek och arbetsförmedling ingår.

I simhallarna pågår även en utveckling för att skapa nya verksamhetsytor och att renovera befintliga. Det betyder en ökad attraktionsgrad och en förbättrad miljö i anläggningarna. Äventyrsbad för småbarn, nya ytor för gym, och ökad tillgång till lekredskap är delar i verksamhetsutvecklingen.

Nära hälften av barn och ungdomar i Stockholm är medlemmar i en idrottsförening. Många idrottar också utanför idrottsrörelsen, bland annat i kommunens verksamhetsutbud, men också i privat regi. Ju äldre ungdomarna är desto mer sker verksamhet utanför idrottsrörelsen. Ju sämre ekonomisk situation och ju lägre utbildningsnivå för familjen desto lägre deltagande i föreningsverksamhet för barnen.

Omkring en tredjedel av ungdomarna är fysiskt passiva, vilket innebär att de inte ägnar sig åt idrott i någon form. Kanske enbart i skolans schemalagda aktivitet.

Stockholms stads elva målområden för folkhälsa och synpunkter på dessa

För att öka kunskapen om varje målområde och kommunens möjligheter att påverka folkhälsan görs en fördjupning nedan med de viktigaste bestämningsfaktorerna och huvudaktörerna inom respektive område.

1. Delaktighet och inflytande i samhället

Första målområdet handlar om att öka stockholmarnas delaktighet och inflytande på många områden. Rätten till delaktighet, inflytande och att göra egna val gäller oavsett kön, ålder, etnisk bakgrund, funktionshinder eller sexuell läggning. Om medborgare upplever att de inte kan påverka de egna livsvillkoren och utvecklingen av samhället uppstår utanförskap och maktlöshet

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar de synpunkter som redovisas under rubriken. Barns och ungdomars möjlighet till delaktighet och inflytande betonas särskilt i de regler för bidrag till föreningar för verksamhet för åldrarna 7 till 20 år. Bland annat hänvisas till FN:s barnkonvention.

2. Ekonomisk och social trygghet

Målområde två handlar om att ekonomi och hälsa hör samman. Hälsan påverkas också av att man är trygg i sin närmiljö. En hög sysselsättningsnivå som möjliggör för människor att försörja sig genom eget arbete är grundläggande för Stockholms framtida välfärd. Vuxnas ekonomiska villkor är betydelsefulla för barns uppväxtvillkor. Barn som växer upp i relativ fattigdom i områden med hög arbetslöshet har generellt sett sämre förutsättningar och sämre hälsoutveckling.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar de uppfattningar som redovisas under rubriken.

3. Trygga och goda uppväxtvillkor

Alla barn och ungdomar har ovillkorlig rätt till en trygg och god uppväxt. De ska också bli respekterade och lyssnade på utifrån sina egna perspektiv. Förhållanden under barndomen har betydelse för hälsan under hela livet. Barnkonventionen understryker barns och ungas rätt till lek, utbildning, inflytande och delaktighet.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar de uppfattningar som redovisas under rubriken.

4. Ökad hälsa i arbetslivet

Målområde fyra omfattar Stockholms stad som arbetsgivare. Även skolan är en arbetsplats för elever och omfattas av arbetsmiljölagarna. Arbetsplatsen och skolan är viktiga förebyggande och hälsofrämjande arenor. Arbetsmiljölagen utgör grunden för att förbättra arbetsmiljön.

Förvaltningens synpunkter

Idrottsförvaltningen arbetar planerat och strategiskt med att öka och stärka medarbetarnas hälsa.

Hälsodiplomer

Förvaltningen är sedan 2004 hälsodiplomerade. Detta innebär att förvaltningen har uppfyllt ett antal kriterier, nämligen:

Alla chefer ska minst en gång per år få utbildning i hälsofrågor

Vid medarbetarsamtal ska hälsofrågor finnas med

På APT-möten ska hälsorelaterade frågor behandlas

Under konferenser och studiedagar ska fysisk aktivitet eller andra hälsofrågor ingå

Förvaltningen uppmuntrar till fri frukt på alla arbetsplatser

Alla anställda ska ges möjlighet att ta till sig hälsokunskap

Förvaltningen erbjuder regelbundna aktiviteter

Rök- och snusavvänjning erbjuds regelbundet (Förvaltningschefen har nu slutat att snusa)

Friskvårdstid erbjuds under arbetstid

*Varje år genomförs friskvårdsdag med seminarier och prova-på-aktiviteter
Företagshälsovården är en resurs för enskilda eller arbetsgruppers behov*

Förvaltningen arbetar just nu med att förnya diplomeringsen. Förvaltningens ledningsgrupp är aktiva i arbetet med hälsodiplomeringsen och genomför olika egna aktiviteter.

Personalundersökningar

Vartannat år ska de anställdas upplevda hälsa utvärderas genom enkätundersökning. En psykosocial undersökning "Spårhunden" sker också vartannat år. Resultaten av Spårhunden ska följas upp av chefer på alla nivåer och på arbetsplatsträffar.

Må-Bra-Kurs

Idrottsförvaltningen arrangerar Må-Bra-Kurser för personal som är i riskzonen för att bli eller som redan är sjukskrivna. Förvaltningen erbjuder övriga förvaltningars och bolags personal att delta i kurserna. Kurserna omfattar 11 eller 5 veckor. Innehållet i kurserna är teori med information om hur kroppen fungerar med fokus på kost, fysiska aktiviteter och avspänning. Tolka egna stressignaler, balans mellan kropp och själ. De praktiska övningarna består av att prova på olika avspänningsövningar, olika fysiska aktiviteter, konditions- och rörlighetstest. Kurserna utvärderas genom att alla deltagare efter avslutad kurs ska svara på ett antal enkätfrågor.

Seminarier

Förvaltningen anordnar seminarier för grupper i olika hälsofrågor, bland annat kost, energi, ork, förbränning, sömn, kondition, fysisk aktivitet, sinnena mm

5. *Sunda och säkra miljöer och produkter*

De miljö- och hälsofaktorer som omfattas av målområdet berörs till stora delar i Stockholms miljöprogram. Förebyggande arbete inom detta målområde bör därför bedrivas både enligt miljöprogrammet och enligt folkhälsoprogrammet.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar de uppfattningar som redovisas under rubriken.

6. *En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård*

Stockholms stads arbete inom hälso- och sjukvården omfattar bland annat vård- och omsorgsboende, särskilt boende för funktionshindrade samt dagverksamheter. Skolhälsovårdens förebyggande insatser är reglerat i skollagen och i Socialstyrelsens riktlinjer för skolhälsovård. Ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv bör genomsyra verksamheterna och vara en självklar del i all vård och behandling.

Förvaltningens synpunkter

Fysisk aktivitet på recept

Idrottsförvaltningen arbetar tillsammans med Korpen, Stockholms idrottsförbund, mfl med "Fysisk aktivitet på recept". Det görs nu en bred satsning att förbereda friskvårdsaktörer på att ta emot patienter med fysisk aktivitet på recept. Arbetet sker i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen och Statens Folkhälsoinstituts mål för folkhälsan. Samverkan sker med ett antal vårdcentraler.

Överviktiga barn

Sedan några år arbetar förvaltningen aktivt med fysiska aktiviteter för överviktiga barn. Idrottsnämnden har godkänt projektplanen för detta arbete. Projektet är ett samarbete mellan i första hand idrottsförvaltningen och skolsköterskor. Samverkan sker även med vårdcentraler och apotek. Verksamheten är främst riktad till icke föreningsanslutna barn och ungdomar i

mellanstadieåldern. Friskvårdsansvariga på respektive idrottsanläggning är ansvariga för kurserna vilka består av såväl praktik som teori.

Målsättningen för 2005 var att fortsätta eller öka verksamheten på de anläggningar som deltar i projektet. Cirka 150 barn deltog under 2005. Förvaltningen arbetar aktivt med kvaliteten på kurserna genom att låta deltagarna utvärdera kursinnehåll, ledare etc. och förbättra de områden där det finns brister.

Verksamheten ska utvärderas i slutet av varje termin för att förbättra de områden där det finns brister. Ledare för överviktiga barngrupperna har under en halvdag mötts för utbildning, erfarenhetsutbyte och verksamhetsutveckling.

7. *Gott skydd mot smittspridning*

Målområdet avser stadens arbete mot ett fortsatt gott skydd mot smittsamma sjukdomar. Exempel är Klamydia, TBC, Hiv/Aids, Hepatit B och C. Smittskyddssituationen i Stockholm behöver uppmärksammas då oroande tendenser finns.

Ungdomsmottagningar har en viktig roll vid sexuellt överförbara infektioner både vad gäller upplysning, kontaktsparning samt testning och behandling. Skolhälsovården har ansvar för fullföljandet av de nationella vaccinationsprogrammet för barn och ungdomar.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar de uppfattningar som redovisas under rubriken.

8. *Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa*

Det är särskilt angeläget att främja sexuell hälsa bland ungdomar. Insatser sker igenom skolornas sex- och samlevnadsundervisning, skolhälsovård och ungdomsmottagningar. En utgångspunkt är att stärka individers egen identitet och lyfta fram en positiv syn på sexualitet. Folkhälsoarbetet omfattar även förebyggande av oönskade graviditeter och av sexuellt överförbara infektioner, vilka kan försvåra möjligheterna att bli förälder. Rätten till en trygg och säker sexualitet utan diskriminering gäller alla oavsett sexuell tillhörighet.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar de uppfattningar som redovisas under rubriken.

9. *Ökad fysisk aktivitet*

Målområdet innebär att skapa jämlika förutsättningar för fysisk aktivitet, oavsett ålder, kön och socioekonomiska förhållanden. Alla ska ha möjlighet till daglig fysisk aktivitet och utövande som är lämplig med hänsyn till individens förmåga, ålder och hälsotillstånd. Att skapa jämlika villkor för hälsa innefattar insatser för att nå inaktiva. Barn och ungdomar är prioriterade och då särskilt tonårsflickor. Ungas delaktighet och önskemål ska tas tillvara i allt arbete.

Fysisk aktivitet har gynnsamma effekter på den fysiska och psykiska hälsan och livskvaliteten. De sociala skillnaderna i möjligheter till och utövande av fysisk aktivitet är betydande. Korttidsutbildade motionerar mindre än långtidsutbildade, flickors intressen tillvaratas inte i samma grad som pojkars. Kostnader kan vara ett hinder för deltagande hos vissa grupper.

Faktorer som påverkar målområdet är förekomst av stödjande miljöer (till exempel skolverksamhet och stadsplanering som främjar fysisk aktivitet) samt närhet och tillgänglighet (exempelvis möjlighet till fysisk aktivitet, både spontant och i organiserad form, nära bostaden).

Förvaltningens synpunkter

Idrottsförvaltningens anläggningar och utbud

Idrottsförvaltningen äger eller hyr ett stort antal olika slag av idrottsanläggningar för fysiska aktiviteter som genomförs organiserat av föreningar eller av förvaltningen eller enskilt av besökarna.

Förvaltningen disponerar:

- 8 sim- och idrottshallar
- 9 simhallar/inomhusbassänger
- 11 idrottshallar
- 12 skolidrottshallar
- 124 skolgymnastiksalar
- 6 utomhusbassängbad
- 28 idrottsplatser
- 107 bollplaner – grus
- 42 bollplaner inkl. sportfält – naturgräs
- 17 bollplaner - konstgräs
- 5 ridanläggningar + 4 privata
- 4 friluftsanläggningar
- 30 strandbad (Stadsdelsnämnderna svarar för dessa)
- 12 ishallar
- 4 isbanor

Förvaltningens egen friskvårdsverksamhet

Förvaltningen erbjuder medborgarna en mängd olika friskvårds- och motionsaktiviteter som gym, gruppträning, yoga, vattengympa, spinning, step up, aktiviteter under skolloven mm. Förvaltningens utbud är kopplat till de nationella folkhälsomålen. En samlad information om idrottsförvaltningens utbud finns att läsa på förvaltningens hemsida:

www.stockholm.se/idrott

Föreningslivet

I staden finns ett stort antal föreningar som bedriver idrotts- eller friluftsverksamhet. Cirka 350 idrottsföreningar har bidrag från idrottsnämnden för åldrarna 7 till 20 år. Inom dessa föreningar bedrivs bredd-, motions- men också elitverksamhet.

Friluftsverksamhet

Staden disponerar ett stort antal friluftsområden belägna både inom staden och inom andra kommuner i länet. Inom dessa områden kan besökarna vandra, tälta, åka skidor, fiska mm. Idrottsförvaltningen har under vintern utarbetat en särskild friluftsguide som distribuerats till stadsdelsförvaltningar, enskilda skolor, bibliotek, föreningar mm. I guiden finns information om:

Folkhälsoarbetet i Stockholms Stad Fritid och idrott för personer med funktionshinder

Skridsko och skidor

Ridskolor

Promenader längs Stockholms stränder

Utebad i och kring Stockholms Stad

Friluftsområden

Båtsport

Camping

Cykel

Guiden kan läsas på www.stockholmsguiden.nu

Spontanidrott

Spontanidrott för barn och ungdomar sker på en mängd olika platser som förvaltningens idrottsanläggningar, skolgårdar, bostadsområden, parkleksytor mm. Sedan några år har det skapats en särskild form av idrottsanläggning för spontanidrott – Kulananläggningen. En sådan anläggning skall ha en verksamhetsyta om maximalt 40 x 20 meter. Anläggningen skall omgärdas av en sarg, staket, nät eller liknande. Förutom fotboll skall möjligheter finnas att även bedriva basket, innebandy och volleyboll. En planbelysning om ca 100 lux skall finnas. Verksamhetsytan skall beläggas med konstgräs. Om kulananläggningen uppfyller Svenska fotbollförbundets krav kan förbundet bidra med särskilt investeringsstöd om maximalt 75 Tkr. En kulananläggning kostar mellan 0.8 – 2.0 Mnkr att anlägga beroende på markförutsättningar m.m.

Befintliga s.k. kulananläggningar finns vid Bäckahagens skola, Nya Elementar, Vårbergs skola och Nybohovsskolan.

Följande kulananläggningar planeras att anläggas av idrottsförvaltningen i samarbete med stadsdelsförvaltningar och stockholmsidrotten:

Nydal	(parkleksområde i Tensta) - Upphandlad
Sundby	(skolan är belägen i Spånga) - Upphandlad
Gläntans IP	(idrottsmark) - Upphandlad
Gustav Adolfsparken	(Östermalsskolan) - Upphandlad
Bromsten	(parkmark vid Spångafältet)
Enskede IP	(idrottsmark)

Utöver de av idrottsförvaltningen planerade anläggningarna kommer Skolfastighetsbolaget i Stockholm AB (SISAB) att anlägga ett antal anläggningar på skolmark. Upphandling av dessa arbeten planeras till sommaren/hösten 2006. Exempel på planerade platser för kulananläggningar är Västertorpsskolan och Sjöstadsskolan.

Stöd till flickor

För att särskilt stimulera flickors deltagande till deltagande i föreningslivets olika verksamheter har idrottsnämnden i sin budget avsatt 1 Mnkr som projektbidrag som föreningarna kan söka. Tidigare fördelades en viss summa per ”flickmedlem” i de olika föreningarna. Förvaltningen bedömde att andelen flickor inte ökade eller att verksamheten för flickor påverkades med denna fördelningsprincip. Förvaltningen har ännu inte utvärderat effekten av projektbidrag med inriktning flickor.

10. Goda matvanor och säkra livsmedel

Goda matvanor minskar risken för bl.a. högt blodtryck, övervikt och diabetes. Andelen överviktiga ökar stadigt samtidigt som undernäring är ett stort problem bland äldre. Överkänslighet och allergier ökar bland barn och ungdomar.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar de uppfattningar som redovisas under rubriken.

11. Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och doping samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande

Sista målområdet handlar om Stockholms arbete med att begränsa negativa effekter av alkohol och andra droger samt spel. Stockholmarna har under lång tid haft en hög alkoholkonsumtion. Högsta konsumtionsnivåerna finns bland unga vuxna i åldrarna 18-25 år. Insatser för barn och ungdomar är särskilt viktiga. Det krävs dels generella åtgärder, som kan bidra till att

åstadkomma en alkoholfri uppväxt och skjuta upp alkoholdebuten, dels riktade insatser för särskilt utsatta grupper eller grupper med riskbeteenden. Ett förebyggande och främjande perspektiv innebär bland annat att barn och ungdomar erbjuds ett rikt och stimulerande drogfritt fritidsutbud.

Såväl tillgängligheten som efterfrågan är viktiga att arbeta med. Under senare år arbetar Stockholm allt mer systematiskt med så kallade risk- och skyddsfaktorer. Det innebär att staden fokuserar på faktorer som har direkt inverkan på alkohol- och droganvändningen.

Konsumtion av tobak, alkohol och andra droger kan speciellt för barn och ungdomar snabbt få stora negativa konsekvenser och prioriteras därför. Barn till missbrukare är en extra utsatt grupp. För att få genomgripande effekt måste det förebyggande arbetet inom detta område på sikt omfatta hela befolkningen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar de synpunkter som redovisas under rubriken. Det är dock angeläget att påpeka att idrottsrörelsen själv aktivt verkar för att hålla idrotten ren från droger.

Avslutande synpunkter

I programmet föreslås att en anställning som folkhälsostrateg ska inrättas på stadsledningskontoret och att en särskild kanslifunktion skapas på socialtjänstförvaltningen. Idrottsförvaltningen har ingen uppfattning om dessa förslag.

När programmet fastställts av kommunfullmäktige kommer förvaltningen att genomföra utbildningar och seminarier för medarbetarna. I förvaltningens personaltidning "Bredsidan" och på förvaltningens intranät och hemsida kommer information om programmet att lämnas.

Avslutningsvis föreslår förvaltningen att idrottsnämnden som svar på remissen beslutar att godkänna detta tjänsteutlåtande.

SLUT